МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

ЗАКАРПАТСЬКІ ФІЛОЛОГІЧНІ СТУДІЇ

Випуск 26
Том 1

Видавничий дім
«Гельветика»
2022

Журнал включено до Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б») з філологічних наук відповідно до Наказу МОН України від 09.02.2021 № 157 (додаток 4)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Зимомря І. М. – *доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та практики перекладу, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

Голова редакційної ради:

Палінчак М. М. – *доктор політичних наук, професор, професор кафедри міжнародної політики, декан факультету міжнародних економічних відносин, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

Члени редколегії:

Бідзіля Ю. М. – *доктор наук із соціальних комунікацій, професор, завідувач кафедри журналістики, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

Вереш М. Т. – *кандидат філологічних наук, доцент кафедри німецької філології, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

Гвоздяк О. М. – *кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри німецької філології, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

Голик С. В. – *кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри англійської філології, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

Ґжесяк Ян – *д-р габ., професор Державної вищої професійної школи в Коніні, Конін, Польща*

Девіцька А. І. – *кандидат філологічних наук, доцент кафедри теорії та практики перекладу, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

Добровольська О. Я. – *доктор філологічних наук, професор, професор кафедри іноземної філології та перекладу, Національний транспортний університет*

Мафтин Н. В. – *доктор філологічних наук, професор, професор кафедри української літератури, ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»*

Павлак Мірослав – *д-р габ., професор, ректор, Державна вища професійна школи в Коніні, Конін, Польща*

Печарський А. Я. – *доктор філологічних наук, професор кафедри української літератури ім. акад. М. Возняка, Львівський національний університет імені Івана Франка*

Попович Н. М. – *кандидат філологічних наук, доцент кафедри полікультурної освіти та перекладу, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

Рогач Л. В. – *кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри англійської філології, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

Фабіан М. П. – *доктор філологічних наук, професор, професор кафедри англійської філології, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

Чендей Н. В. – *кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри англійської філології, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

Чик Д. Ч. – *доктор філологічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов і методики їх викладання, Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія імені Тараса Шевченка*

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Internet
Вченою радою Державного вищого навчального закладу
«Ужгородський національний університет», протокол № 4 від 22.12.2022 року.

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
серія КВ № 23097-12927Р,
видане Державною реєстраційною службою України 10.01.2018 р.

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus International (Республіка Польща)

Офіційний сайт видання: www.zfs-journal.uzhnu.uz.ua

Статті у виданні перевірені на наявність плагіату за допомогою програмного забезпечення StrikePlagiarism.com від польської компанії Plagiat.pl.

ISSN 2663-4880 (print)
ISSN 2663-4899 (online)

© Ужгородський національний університет, 2022

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1
УКРАЇНСЬКА МОВА

Архипенко Л.М. ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЗАПОЗИЧЕНОЇ ЛЕКСИКИ
ЯК ДЖЕРЕЛА НАЙМЕНУВАННЯ В СУЧАСНИХ ПУБЛІЦИСТИЧНИХ ТЕКСТАХ……9

Бабій І.М., Кузьма Д.Ф. КОМПОЗИТНА ІМЕННИКОВА ЛЕКСИКА
У ПОЕЗІЇ СТЕПАНА САПЕЛЯКА: СЕМАНТИКО-ДЕРИВАЦІЙНИЙ АСПЕКТ…… 15

Sydorenko L.M., Bereza L.O., Hrechukha L.O. THE PROBLEM OF DERIVATIONAL NORMATIVITY
IN TERMINOLOGY: THEORETICAL FOUNDATIONS OF UKRAINIAN TERMINOLOGY……21

Бортун К.О. ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ СЛОВОТВІРНИХ ПРОЦЕСІВ СТУДЕНТСЬКОГО СЛЕНГУ
НА ПОЗНАЧЕННЯ ПРЕДМЕТІВ ГАРДЕРОБУ (ОДЯГУ, ВЗУТТЯ Й АКСЕСУАРІВ)……27

Вакулович Л.Л. ОСОБЛИВОСТІ МОВНОГО ВТІЛЕННЯ ЛЕКСЕМИ ЄВРОПА ТА СЛІВ
З КОМПОНЕНТОМ ЄВРО…… 32

Вусик Г.Л., Глазова С.М. ФУНКЦІЮВАННЯ ІНВЕКТИВНОЇ ЛЕКСИКИ: ВІД ПРОЗОВИХ ТВОРІВ
КУЗЬМИ СКРЯБІНА ДО СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ ПІСЕНЬ……37

Гдакович М.С. СОЦІАЛЬНЕ МОВЧАННЯ В КОМУНІКАТИВНОМУ АСПЕКТІ……43

Думчак І.М. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ЗМІН У ПРОЄКТІ УКРАЇНСЬКОГО ПРАВОПИСУ
1999 РОКУ ТА ЧИННІЙ РЕДАКЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО ПРАВОПИСУ 2019 РОКУ……47

Євченко О.В. ПРАВОВІ ЗАСАДИ МОВНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ……52

Іщенко І.В. СТРУКТУРНА ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ ГЛЮТОНЕМ-НАЇДКІВ…… 56

Комлик Н.Ю. ЛІНГВАЛЬНІ ВИЯВИ УКРАЇНСЬКОЇ МЕНТАЛЬНОСТІ
У ФРАЗЕОЛОГІЗОВАНИХ СУРЯДНИХ СЛОВОСПОЛУЧЕННЯХ……60

Корольова В.В. МОРФЕМНІ СПОСОБИ СЛОВОТВОРЕННЯ ОЦІННИХ АПЕЛЯТИВІВ
НА ПОЗНАЧЕННЯ ОСІБ У РОМАНІ ЮРІЯ ВИННИЧУКА «АПТЕКАР»…… 64

РОЗДІЛ 2
СЛОВ'ЯНСЬКІ МОВИ

Zubenko K.V., Lazutkina Yu.A. THE PARTS OF SPEECH CLASSIFICATION PRINCIPLES
IN THE WORKS OF MAIN EUROPEAN GRAMMARIANS……70

Стоянова Д.Ф. МАЙБУТНІЙ ЧАС В НОВОБОЛГАРСЬКИХ ПОВЧАННЯХ ПРОТИ ЯЗИЧНИЦТВА
ОДЕСЬКОЇ РУКОПИСНОЇ ЗБІРКИ В. І. ГРИГОРОВИЧА……74

РОЗДІЛ 3
ГЕРМАНСЬКІ МОВИ

Артеменко А.І. ПЕРЕПИТУВАННЯ ЯК ЛІНГВІСТИЧНЕ ЯВИЩЕ В МОВЛЕННІ……80

Береговенко Н.С. ВИРАЖЕННЯ КАТЕГОРІЇ ОЦІНКИ В СЕРЕДНЬОАНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ
(НА МАТЕРІАЛІ «КЕНТЕРБЕРІЙСЬКИХ ОПОВІДЕЙ» ДЖЕФФРІ ЧОСЕРА)…… 83

Bogachevska L.O. PASSING OF IELTS AND PREPARATION FOR ITS SPEAKING SECTION
AS INITIAL STAGE OF STUDENTS' INTEGRATION IN GLOBAL HIGHER EDUCATION AREA…… 87

Воробель М.М., Калимон Ю.О., Юрко Н.А. ЗНАЧЕННЯ ВЛАСНИХ НАЗВ
В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ: ФІЛОСОФСЬКО-ЛІНГВІСТИЧНИЙ АСПЕКТ…… 92

Гаврилова І.М. ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ
НІМЕЦЬКИХ ПРИСЛІВ'ЇВ ПРО ПРАЦЮ……96

Даньків А.К. ДЕЯКІ АСПЕКТИ СЛОВОТВОРЕННЯ МЕДИЧНИХ ТЕРМІНІВ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ……100

Жугай В.В. ЧОТИРИ КОМУНІКАЦІЙНІ ФУНКЦІЇ ГУМОРУ В НІМЕЦЬКОМОВНИХ СОЦМЕРЕЖАХ……104

Ірчишина М.В. КОНЦЕПТ ***ITALY*** У РОМАНАХ ДЕНА БРАУНА……113

Kovalevska O.V. THE MAIN PRINCIPLES OF LINGUISTIC AND PRAGMATIC ANALYSIS
IN LEGAL DISCOURSE……118

Костенко В.Г., Сологор І.М. ВІДТВОРЕННЯ ПРЕЦЕДЕНТНИХ ВИРАЗІВ У АНГЛОМОВНИХ ТЕКСТАХ
ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНОЇ СТОМАТОЛОГІЧНОЇ РЕКЛАМИ……122

Малащук-Вишневська Н.В., Козачишина О.Л. ОСОБЛИВОСТІ ТВОРЕННЯ ОПОВІДНОГО ПРОСТОРУ
АНГЛОМОВНОЇ ДЕТЕКТИВНОЇ ПРОЗИ……129

РОЗДІЛ 4
РОМАНСЬКІ МОВИ

Білецька І.О., Лаухіна І.С., Паладьєва А.Ф. ФОНЕТИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЯК СПОСІБ ТВОРЕННЯ АВТОРСЬКИХ НЕОЛОГІЗМІВ СУЧАСНОЇ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ……135

Лаухіна І.С., Побережник О.В. ГРАМАТИЧНІ ВАРІАЦІЇ ЯК СПОСІБ ТВОРЕННЯ АВТОРСЬКИХ НЕОЛОГІЗМІВ СУЧАСНОЇ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ……140

Паладьєва А.Ф. СУФІКСАЛЬНИЙ СПОСІБ ТВОРЕННЯ АВТОРСЬКИХ НЕОЛОГІЗМІВ У РОМАНАХ САН-АНТОНІО……145

Толстих Н.В. ЛАТИНСЬКИЙ ІМЕННИК *TEMPUS* ЯК СПІЛЬНЕ ДЖЕРЕЛО ІТАЛІЙСЬКИХ *TEMPO І TEMPIA*: СПЕЦИФІКА ІСТОРИКО-ФОНЕТИЧНОГО РОЗВИТКУ……150

Цимбалістий І.Ю. СТРУКТУРНА ТИПОЛОГІЯ АБРЕВІАТУР У СУЧАСНІЙ ІСПАНСЬКІЙ МОВІ……156

РОЗДІЛ 5
ЗАГАЛЬНЕ МОВОЗНАВСТВО

Verhovtsova O.M., Ishchenko O.V., Kutsenko O.V. WORD CLIPPING AS A CURRENT LANGUAGE TREND……163

Давиденко А.О. ОРГАНІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ “SAFETY” У РЕКЛАМНОМУ АВІА-ДИСКУРСІ……167

Ільченко І.І., Ткаченко Н.В. ТОПОНІМНИЙ ПРОСТІР РОМАНІВ «ЗАЛИШЕНЕЦЬ. ЧОРНИЙ ВОРОН» ТА «МАРУСЯ» ЯК ВИЯВ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ В. ШКЛЯРА……172

Лаврухіна В.Л. КОГНИТИВНА МЕТАФОРА ЯК ДИСКУРСИВНИЙ ЗАСІБ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ АВТОРСЬКИХ ІНТЕНЦІЙ……177

Пянковська І.В. КОНЦЕПЦІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ МЕДІАДИСКУРСУ……182

РОЗДІЛ 6
ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО

Vorobyova L.V. TECHNICAL TRANSLATION AS THE WAY OF INTERCULTURAL COMMUNICATION……188

Vrabel T.T. METHODS AND TECHNIQUES OF TRANSLATING ENGLISH LEGAL TERMS……192

Hlushchenko O.V. THE PROBLEM OF UNTRANSLATABILITY IN TRANSLATION STUDIES……198

Гумений В.В. РЕКРЕАЦІЯ АВТОРСЬКОЇ ІНТЕНЦІЇ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ ТВОРІВ МАСОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ: ОСОБЛИВОСТІ ТА СПЕЦИФІКА……202

Ліхтей Т.В. МАКСИМ РИЛЬСЬКИЙ ЯК ПЕРЕКЛАДАЧ ТА ПОПУЛЯРИЗАТОР СЛОВАЦЬКОЇ ПОЕЗІЇ……206

Орел А.С., Піскунов О.В. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ФРАЗОВИХ ДІЄСЛІВ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ НА УКРАЇНСЬКУ (НА МАТЕРІАЛІ ПУБЛІЦИСТИЧНИХ ТЕКСТІВ)……212

Плетенецька Ю.М., Линтвар О.М. МОВНІ ОБРАЗИ, МЕТАФОРИ ТА ЇХ ВІДТВОРЕННЯ У ПЕРЕКЛАДАХ ПОЕЗІЇ СЕРГІЯ ЖАДАНА АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ……217

Поліщук Л.П., Пушкар Т.М. ЛЕКСИЧНІ ТА ГРАМАТИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В ПЕРЕКЛАДІ АНГЛІЙСЬКИХ РОМАНІВ В ЖАНРІ ФЕНТЕЗІ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ (ДЖ. Р.Р. ТОЛКІН «ВОЛОДАР ПЕРСНІВ») ……221

Полякова О.В., Гастинщикова Л.О., Щербина А.В. ВІДТВОРЕННЯ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ ВОЛОДИМИРА ЗЕЛЕНСЬКОГО У ВІЙСЬКОВО-ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ……226

Чепурна З.В. МОТИВАЦІЙНИЙ ДИСКУРС ПРОМОВ……231

РОЗДІЛ 7
УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА

Антофійчук В.І. БІБЛІЙНІ ОБРАЗИ Й МОТИВИ В РОМАНІ МИХАЙЛА ТРАЙСТИ «БЛЯШАНИЙ ХРИСТОС»……236

Бокшань Г.І. СЕНСОРНА ЛЕКСИКА В АНГЛОМОВНИХ МЕДІЙНИХ НОВИНАХ ПРО СТАН ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ……242

Вегеш А.І. ЛІТЕРАТУРНО-ХУДОЖНІЙ АНТРОПОНІМІКОН У РОМАНАХ АНДРІЯ КОКОТЮХИ «ЖИТТЯ НА КАРТУ. КИЇВСЬКА СИЦИЦЯ» ТА «ЗЛАМАНІ ІГРАШКИ. КИЇВСЬКА СИЦИЦЯ»……247

Гаврилюк Н.І. МАКСИМ РИЛЬСЬКИЙ: НЕОКЛАСИК У ДОБУ СОЦРЕАЛІЗМУ……**253**

Гладкова М.В. ХУДОЖНЄ ВТІЛЕННЯ СТОЇЧНИХ МОТИВІВ
У РОМАНІ В. ДРОЗДА «ІННА СІВЕРСЬКА, СУДДЯ»……**261**

Кириленко Н.І., Сердюк К.В. ГУМАНІСТИЧНИЙ ДИСКУРС
СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МІЛІТАРНОЇ ПРОЗИ……**268**

Ковальчук Н.В., Маланій О.О. «НІЦШЕАНСТВО» ОЛЬГИ КОБИЛЯНСЬКОЇ
В ХУДОЖНІЙ БІОГРАФІЇ ВАЛЕРІЇ ВРУБЛЕВСЬКОЇ «ШАРІТКА З РУНГУ» ……**273**

Корнілова К.О. ТОПОС МІСТА У ТВОРІ «ЛЕКСИКОН ІНТИМНИХ МІСТ» ЮРІЯ АНДРУХОВИЧА……**279**

Кулікова О.В., Гелетка М.Л. УКРАЇНСЬКЕ ЛІТЕРАТУРНЕ БАРОКО ТА ЙОГО ВПЛИВ
НА ПІЗНІШУ ЛІТЕРАТУРНУ ТРАДИЦІЮ: ТЕОРІЯ ПИТАННЯ……**285**

Куманська Ю.О., Яблонська О.В. ПРИРОДНИЧІ ВІЗІЇ В «ЛІСОВИХ КАЗКАХ» О. ІВАНЕНКО……**290**

Перевертень Н.С. ПЕРШІ ОБРАЗИ УКРАЇНСЬКИХ ІНТЕЛІГЕНТІВ
У ТВОРАХ І. НЕЧУЯ-ЛЕВИЦЬКОГО……**295**

Подлісецька О.О. «ЛІСОВА ПІСНЯ» ЛЕСІ УКРАЇНКИ: ТРАГЕДІЯ САМОЗРАДИ……**300**

РОЗДІЛ 4
РОМАНСЬКІ МОВИ

УДК 811.133.1'373.43'342.6
DOI https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2022.26.1.26

ФОНЕТИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЯК СПОСІБ ТВОРЕННЯ АВТОРСЬКИХ НЕОЛОГІЗМІВ СУЧАСНОЇ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ

PHONETIC TRANSFORMATIONS AS A WAY OF CREATING AUTHOR'S NEOLOGISMS OF THE MODERN FRENCH LANGUAGE

Білецька І.О.,
orcid.org/0000-0002-3372-9100
доктор педагогічних наук,
професор кафедри теорії та практики іноземних мов
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Лаухіна І.С.,
orcid.org/0000-0003-1698-3155
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри теорії та практики іноземних мов
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Паладьєва А.Ф.,
orcid.org/0000-0002-8182-679X
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри теорії та практики іноземних мов
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Стаття присвячена фонетичному способу творення індивідуально-авторських неологізмів на прикладі романів французького письменника Сан-Антоніо. Установлено, що утворення нових лексичних одиниць здебільшого підпорядковується загальним закономірностям французького словотвору, однак виявлено й специфічні механізми формування авторських новотворів, зокрема закріплення графічного образу загальновживаних французьких лексем унаслідок їх фонетичних модифікацій. З'ясовано, що фонетичний спосіб творення індивідуально-авторських неологізмів зафіксований здебільшого в розмовному мовленні, що свідчить про відхилення від стандартних словотворчих моделей сучасної французької мови. Він представлений трьома різновидами: фонетичною деформацією слів, редуплікацією й фонетичною мімікрією.

Виявлено, що найбільш поширеними фонетичними деформаціями, які з'являються внаслідок економії артикуляційних зусиль, є заміна приголосного (асиміляція) і голосного (дилатація) звуків, уставка додаткових звуків на початку (протеза), усередині (епентеза) і в кінці (епітеза) лексичної одиниці, стягнення або скорочення груп звуків. Одночасно з фонетичними змінами відбувається графічне перетворення твірних лексичних одиниць (метатеза голосних і приголосних звуків або складів; епентеза й епітеза приголосного або голосного звуків; зміщення голосного звука; стягнення груп голосних і приголосних звуків; випадання приголосних звуків; регресивна асиміляція приголосних звуків). Виявлено, що редуплікація відбувається як у стандартному, так і субстандартному словотворі, при цьому спостерігається повторення одного й того самого елемента, першого чи останнього складу, окремих букв твірних лексем. Фонетична мімікрія, яка розуміється як звуковий збіг семантично відмінних лексичних одиниць задля створення комічної ситуації, представлена найменшою кількістю прикладів.

Ключові слова: індивідуально-авторські неологізми, словотвір, фонетичні трансформації, редуплікація.

The article is devoted to the phonetic method of creating individually authored neologisms on the example of the novels of the French writer San-Antonio. It has been established that the formation of new lexical units is mostly subject to the general laws of the French word-formation, however, specific mechanisms of the formation of author's innovations, in particular the consolidation of the graphic image of commonly used French lexemes as a result of their phonetic modifications, have also been revealed. It has been found that the phonetic way of creating individually authored neologisms is mostly recorded in spoken speech, which indicates a deviation from the standard word-formation models of the modern French language. It is represented by three varieties: phonetic deformation of words, reduplication and phonetic mimicry.

It was found that the most common phonetic deformations that appear as a result of saving articulatory efforts are the replacement of consonant (assimilation) and vowel (dilation) sounds, the insertion of additional sounds at the beginning (prothesis), inside (epenthesis) and at the end (epithesis) of a lexical units, shortening or contraction of groups of sounds. Simultaneously with phonetic changes, graphic transformation of creative lexical units occurs (metathesis of vowel and

consonant sounds or syllables; epenthesis and epithesis of consonant or vowel sounds; shift of vowel sound; contraction of groups of vowel and consonant sounds; loss of consonant sounds; regressive assimilation of consonant sounds). It was found that reduplication occurs both in standard and substandard word formation, while the repetition of the same element, the first or the last syllable, individual letters of creative lexemes is observed. Phonetic mimicry, which is understood as a sound coincidence of semantically distinct lexical units in order to create a comic situation, is represented by the smallest number of examples.

Key words: individually authored neologisms, word formation, phonetic transformations, reduplication.

Постановка проблеми. Мова – це складна система, процес формування якої відбувається тривалий час, а її розвиток не припиняється, доки вона існує. Зміни в мові розуміються як поповнення новими елементами, які поступово витісняють давніші й застарілі. Такі процеси відбуваються на всіх мовних рівнях, однак лексична система – найбільш рухливий і чутливий конструктивний елемент, оскільки безпосередньо залежить від розвитку суспільства. Нові лексеми, або неологізми, неодноразово ставали об'єктом зацікавлення багатьох лінгвістів, зокрема вони досліджували особливості їх утворення, використання в мовленні, місце в складі мови, час існування, причини появи тощо. Серед мовних новотворів особливе місце належить індивідуальним неологізмам, які з'являються як засіб вираження ставлення їхнього автора до тієї чи тієї ситуації, виконують експресивно-семантичну функцію, надаючи художньому твору більшої виразності, емоційної насиченості. Важливим аспектом вивчення неологізмів як певного класу слів того чи того періоду є їх творення, яке відображає словотворчі механізми мови загалом і специфічні риси словотвору певного історичного проміжку зокрема, що й визначило **актуальність** нашої роботи.

Аналіз останніх джерел і публікацій свідчить, що питання фонетичних змін лексичних одиниць у процесі словотворення вивчали Р. Будагов, Ф. Гадет, О. Єлістратов, Л.-Ж. Кальвет, М. Коен, Ю. Макарець, О. Реформатський, Н. Штейнберг, Л. Щерба.

Мета статті – розглянути фонетичні зміни як один із способів творення індивідуально-авторських неологізмів сучасної французької мови на прикладі словотворення письменника Сан-Антоніо.

Виклад основного матеріалу. Звукова оболонка слова часто визначає його смисл і впливає на сприйняття лексеми суб'єктом і об'єктом спілкування [11, с. 245]. Фонетичні процеси підпорядковуються певним закономірностям, тобто регулярним відповідностям звуків на різних етапах розвитку мови [1, с. 217]. О. Реформатський поділяє такі лінгвістичні реалії на два типи – діахронічний і синхронічний підходи до вивчення фонетичних явищ. З одного боку, йдеться про історичні процеси, «які формують послідовні етапи звукових змін», з іншого боку, вивчаються «живі фонетичні процеси, які визначаються позиціями, коли зміна співіснує з тим, що змінювалося» [5, с. 479–480].

Фонетичний спосіб творення ІАН Сан-Антоніо полягає в тому, що загальновживане слово зазнає змін у своєму звуковому оформленні під впливом специфічних процесів усного мовлення, що зумовлює їх закріплення як нового графічного образу лексеми. Цей спосіб творення неологізмів письменника ми виявили переважно серед тих одиниць, які використовуються у французькому субстандарті (розмовному мовленні), що свідчить про його відносну унормованість. Індивідуально-авторські лексеми, утворені відповідно до фонетичного способу субстандартного словотвору французької мови, представлені трьома підтипами: редуплікацією, звуковими трансформаціями й фонетичною мімікрією. Зазначимо, що тільки редуплікацію можна розглядати як спосіб стандартного (нормативного) й субстандартного утворення лексем, а звукові трансформації й фонетична мімікрія характерні для французького словотвору лише субстандартного рівня.

У мові можуть відбуватися фонетичні зміни, які залежать від ситуації спілкування, наприклад, розмовний рівень характеризується «неповним стилем вимови» [8, с. 128], причина якого полягає в артикуляційних лінощах (ослабленні чіткості вимови) і швидкому темпі мовлення. У результаті цих процесів багато звуків деформується, а іноді навіть зникає. Через пришвидшений темп життя сучасного суспільства зростає і потреба передавати необхідну інформацію за короткий час, що призводить до спрощення цілих груп фонем [4, с. 122].

Здебільшого такі трансформації торкаються артикуляційно слабких приголосних: при злитті із сусідніми фонемами слабкий звук поглинається більш сильним [4, с. 126]. Одночасно відбувається деформація серед сильних приголосних і голосних звуків. Найбільш поширеними процесами у цій сфері є заміна приголосного (асиміляція) і голосного (дилатація) унаслідок їх контакту з іншими фонемами; може відбуватися й вставка додаткових звуків на початку (протеза), всередині (епентеза) і в кінці (епітеза) лексичної одиниці через «незручне» з артикуляційної точки зору розташування фонем лексеми-джерела [10, с. 11].

У межах «компресивного утворення» можливі випадки стягнення звуків, що відбувається серед голосних через хіатус як у довгих, так і коротких словах [4, с. 124; 9, с. 25].

Фонетично модифіковані слова часто залишаються такими на рівні звукового оформлення, зберігаючи графічно свою початкову форму. Однак якщо відбувається писемне відображення таких змін, то можна говорити про появу нової лексичної одиниці. Звичайно, у цьому разі з'являється лише спрощення вимови вже закріплених у мові слів, тобто виникають лексичні варіанти (дублети). Ці «двійники» представляють одиниці, які семантично й фонетично відповідають уже існуючим лексемам, але мають інше графічне оформлення. Але повсякденне вживання таких слів час від часу приводить до змін (одиничних, часткових або повних) фонематичної системи мови. Наприклад, скорочення кількості фонем у латинських запозиченнях кардинально змінило їх структуру, завдяки чому французька мова набула відомої нам форми. Таким чином, установлені нормативними приписами подібні явища, на нашу думку, сприймаються як природні процеси, які свідчать про фонетичний розвиток мови.

Зауважимо, що звукові трансформації та їхнє графічне позначення не завжди відбуваються одночасно, оскільки писемність «через свою інертність, не встигаючи за змінами мови, відображає здебільшого минулі епохи» [8, с. 144]. Однак лексема, сформована найбільш простим і відомим способом – ономатопеєю (ономатопея – «звуконаслідування, утворення слів шляхом звуконаслідування» [2, с. 168]), – одразу отримує свої графічне оформлення й здатність утворювати похідні слова, наприклад, формування вигуків, які відображають емоційний стан мовця, його реакцію на процес комунікації або на інформацію від співрозмовника.

ІАН Сан-Антоніо, утворені шляхом зміни звукового образу французької лексеми, найбільш численні у французькій мові порівняно із загальною кількістю індивідуально-авторських одиниць фонетичного способу утворення (32 із 47 прикладів). Зазначимо, що всі фонетичні зміни твірних лексем, закріплені письменником графічно, відображають тенденції сучасної французької вимови. Ці трансформації є найбільш поширеними фонетичними процесами: спрощення груп фонем, асиміляція, епентеза, епітеза, стягнення й зміщення звуків.

Одночасно з фонетичними змінами відбувається графічне перетворення твірних лексичних одиниць:

• метатеза голосних і приголосних звуків або складів: palpitant → pilpatant «серце» [13, с. 91] (*a – i → i – a*), tituber → tibuter «спотикатися» [там само, с. 112] (*t – b → b – t*), rétorquer → rétroquer «заперечувати» [14, с. 157] (*or → ro*), duchesse → dusèche «графиня» [13, с. 201] (*ch – ss → s(s) – ch* з редукцією подвоєного [s] і появою *accent grave* через метатезу), tohu-bohu → bohu-tohu «плутанина» [там само, с. 146] (перестановка формантів складної лексеми);

• епентеза приголосного [l] між голосними при хіатусі: (je) *croyais → croiliais* «(я) вважав» [14, с. 47], *voyage → voiliage* «мандрівка» [13, с. 127], *voyageur → voiliageur* «мандрівник» [там само, с. 160], *(nous) voyons → voilions* «(ми) бачимо» [там само, с. 45];

• епентеза фрикативного [j] між голосними при хіатусі: nettoyage → nettoilliage «чищення» [там само, с. 49], parier → pariller «ставити на парі» [14, с. 46], prier → priller «просити» [13, с. 127];

• епентеза приголосного [w] при стягненні голосних [o] і [e] при хіатусі: poème → pouème «вірш» [14, с. 53], poète → pouète «поет» [там само, с. 53];

• епітеза фрикативного [j] після [i]: compris → comprille

• «зрозуміло» [там само], nombril → nombrille «пупчик» [14, с. 206];

• епітеза голосного [a] з деназалізацією голосного [â] в попередньому складі: dans → dana «в» [15, с. 195];

• зміщення голосного [i] заднього ряду з його заміною на голосний [y]: se précipiter → se préciputer «поспішати» [13, с. 161];

• стягнення груп голосних і приголосних: s'il vous plaît → siouplaît «будь ласка» [там само, с. 36];

• випадання протетичного приголосного [t]: correct → corrèque «правильний» [там само, с. 31] (приєднання кінцевого *e-muet*; заміна приголосного звука [k] перед голосним [e]; поява *accent grave* у зв'язку з випаданням приголосного [t]), respecter → respéquer «поважати» [14, с. 210] (заміна приголосного [c] → [qu] для збереження звука [k] перед голосним [e]; поява *accent aigu* у зв'язку з випаданням приголосного [t]);

• випадання протетичного приголосного [b]: obstiner → ostiner «робити впертим» [там само, с. 129];

• випадання протетичного приголосного [k] у групі [ks] + глухий приголосний: exclamer → esclamer «вигукувати» [там само, с. 86], expert → espert «експерт» [там само, с. 50], exprimer → esprimer «пояснювати» [там само, с. 86], excuser → escuser «вибачати» [там само, с. 86],

expression → espression «вираз» [там само, с. 115], textuel → testuel «дослівний» [там само, с. 231], explication → esplication «пояснення» [13, с. 130];

• регресивна асиміляція приголосних [r] → [*t*]: tiroir → titoir «висувна шухляда» [16, с. 150].

Отже, звукові трансформації відбуваються в 32 ІАН Сан-Антоніо, при цьому випадання протетичних приголосних звуків ([k] [t] [b]) відбувається в 10 одиницях (31,3%); епентеза приголосного звука – у 9 одиницях (28,1%); метатеза – у 6 одиницях (18,8%); епітеза приголосного звука – у 3 одиницях (9,4%), епітеза голосного звука зафіксована в одному ІАН (3,1%). Зміщення голосних звуків виявлено в одній авторській лексемі, так само лише один ІАН є прикладом, де відбувається зміщення приголосних звуків, або стягнення груп голосних і приголосних звуків, або регресивна асиміляція приголосних (відповідно 3,1%). З огляду на це при формуванні ІАН Сан-Антоніо шляхом звукових змін існуючих лексичних одиниць найбільш активними процесами є випадання протетичних приголосних і епентеза приголосних звуків та, як наслідок, їх графічне оформлення.

Другий тип фонетичного способу творення – це редуплікація («повне чи часткове повторення словотворчого афікса, кореня, основи слова або цілого слова як спосіб утворення слів, описових форм чи фразеологічних одиниць» [2, с. 234]), яка вважається найбільш активним засобом утворення лексичних одиниць французької мови [9, с. 34], наприклад: *papa* «тато», *maman* «мама», *cache-cache* «піжмурки», *pele-mele* «безлад».

Н. Штейнберг виділила такі чотири типи редуплікації [6, с. 6]:

1) «чиста», або «абсолютна», редуплікація, за якої одиниці складаються з елемента, повтореного двічі;

2) ускладнена редуплікація, коли другий елемент відрізняється від першого наявністю кінцевого приголосного звука;

3) слово з трьох або більше складів з подвоєним кінцевим елементом;

4) складні слова зі зміненим початковим приголосним звуком, а також голосним в одному з компонентів.

Зауважимо, що в сучасній французькій мові є лексеми, у яких редуплікація сполучається з усіченнями, ініціальними скороченнями й одним із видів французького арго – верланом [12, с. 109].

Серед усіх ІАН Сан-Антоніо цього типу формування шляхом редуплікації утворено 13 одиниць. При цьому тільки одна лексема є, за класифікацією Н. Штейнберг, прикладом «абсолютної» редуплікації, за якої лексема складається з двічі повтореного елемента [6, с. 6]. При утворенні цього ІАН відбувається також приєднання дієслівної флексії *-er,* у результаті чого формується індивідуально-авторське дієслово І групи дієвідмінювання: boum «гуркіт» → boumboumer «гуркотіти» [13, с. 204]. Найбільшу кількість ІАН Сан-Антоніо цього типу формування утворено шляхом редуплікації кінцевого елемента, який представляє останній склад, флексію французьких дієслів І групи дієвідмінювання *-er* або кінцевий приголосний основи дієслова з першим голосним звуком дієслівної флексії:

outragé → *outragegé* «ображений» [14, с. 54] (опущення *accent aigu* в першому редуплікативному складі);

administrer → *administrerer* «управляти» [там само, с. 87];

jouer → *jouerer* «грати» [там само, с. 84];

souhaiter → *souhaiterer* «бажати» [там само, с. 86];

s'arranger → *s'arrangeger* «улаштовуватися» [там само, с. 57].

Чотири ІАН Сан-Антоніо утворені шляхом редуплікації першого складу:

dame → *dadame* «дама» [13, с. 54];

crocodile → *crocro* «крокодил» [там само, с. 72] (апокопа);

jouer → *joujouer* «грати» [14, с. 84] (редуплікація основи);

ménagère → méménagère «хатня робітниця» [15, с. 27].

При формуванні двох ІАН Сан-Антоніо редуплікативного типу утворення повторюються окремі букви твірних лексем:

• *ablution* → *blablution* «миття, омивання» [14, с. 89] (редуплікація кінцевого приголосного звука [b] першого складу й першого приголосного звука [l] другого складу, ужитих на початку твірного слова);

• *énergie* → *énergegie* «енергія» [13, с. 182] (редуплікація кінцевого складу *-g-* з додаванням після цієї букви *e-muet* перед кінцевим складом).

Серед ІАН Сан-Антоніо, утворених шляхом редуплікації, виявлена одна одиниця, при формуванні якої задіяний також механізм аферези. У цьому разі відбувається усічення першої частини префікса (*auto-* → *-to-*) з редуплікацією другої його частини: automobile → totomobile «автомобіль» [там само, с. 204].

Таким чином, при формуванні індивідуально-авторських одиниць Сан-Антоніо цього типу утворення редуплікації зазнає різна кількість букв, а також різні за структурою склади незалежно від їхнього розміщення у твірній лексемі.

Серед ІАН Сан-Антоніо, утворених фонетичним способом субстандартного словотворення французької мови, у досліджуваних романах виявлено два словосполучення, складники яких представляють стандартні лексичні одиниці. Однак ми відносимо ці словосполучення до субстандартних ІАН Сан-Антоніо через незвичайну сполучуваність їх частин, що ми визначили як фонетичну мімікрію:

• *autre temps, autres mœurs* «інші часи, інші характери» → *autre étang, autres nurses* «інший ставок, інші медсестри» [13, с. 97];

• *concordance des temps* «узгодження часів» → *concordance d'étang* «співвідношення ставу» [16, с. 158].

У цих прикладах відбувається «сміхове обігрування» висловів через їхню «формальну схожість з лексемами загальнонародної мови», тобто явище «фонетичної мімікрії» [3, с. 184]. Метою таких перетворень є прагнення письменника надати висловам (і всьому твору) комічного відтінку.

Отже, кількість ІАН Сан-Антоніо, утворених за допомогою фонетичних модифікацій, становить 47 одиниць, із них звукові зміни виявлено в 32 прикладах (68,1%); редуплікація представлена в 13 прикладах (27,6%); фонетичну мімікрію можна спостерігати у 2 прикладах (4,3%).

Таким чином, фонетичний спосіб французького словотвору розвинений меншою мірою порівняно з іншими способами, однак заперечувати значущість цього словотворчого механізму не можна з зв'язку з наявністю у французькій унормованій й ненормованій мові більшої кількості лексем, утворених шляхом редуплікації. Серед ІАН Сан-Антоніо, представлених у досліджуваних романах трьома типами фонетичного способу словотворення (звукові зміни існуючих у французькому стандарті й субстандарті лексем, редуплікація й фонетична мімікрія) найбільшу кількість прикладів виявлено у звукових трансформаціях твірних слів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Будагов Р. А. Введение в науку о языке: учеб. пособие. М. : Добросвет, 2003. 543 с.
2. Ганич Д. І., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів. К. : Вища школа, 1985. 360 с.
3. Елистратов А. А. Лексические средства отображения корпоративной культуры спортсменов : дис. ... канд. филол. наук. Челябинск, 2005. 229 с.
4. Макарець Ю. Фонетичні зміни в контексті принципу мовної економії. Проблеми граматики і лексикології української мови. *Часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Серія 10. 2014. Вип. 11. С. 125–133. URL: http://www.enpuir.npu.edu.ua › bitstream
5. Реформатский А. А. Введение в языковедение : учеб. М. : Аспект Пресс, 2006. 536 с.
6. Штейнберг Н. М. Редупликация в современном французском языке. Л. : изд-во Ленингр. ун-та, 1969. 69 с.
7. Щерба Л. В. Избранные работы по русскому языку. М. : Аспект-Пресс, 2007. 259 с.
8. Щерба Л. В. Языковая система и речевая деятельность. М. : URSS : КомКнига, 2007. 427 с.
9. Calvet L.-J. L'argot. Paris : PUF, 2007. 127 p.
10. Calvet L.-J. La tradition orale. Paris : PUF, 1984. 124 p.
11. Cohen M. Une fois de plus des regards sur la langue française. Paris : Editions sociales, 1972. 367 p.
12. Gadet F. Le français populaire. Paris: PUF, 1992. 127 p.
13. San-Antonio. Bouge ton pied que je voie la mer. Paris: Editions Fleuve Noir, 1982. 223 p.
14. San-Antonio. Cocottes-minute. Paris: Editions Fleuve Noir, 1990. 288 p.
15. San-Antonio. De A jusqu'à Z... Paris: Editions Fleuve Noir, 1997. 224 p.
16. San-Antonio. San-Antonio chez les gones. Paris Editions Fleuve Noir, 1996. 192 p.